

zsoltárokból; az Egyház Isten irgalmának és szeretetének jele a világban; a II. Vatikáni Zsinat egyházképe a Lumen gentium és a Gaudium et spes konstitúció alapján

Néhány számadat: a 2001/2. tanévben 144 pályamunka született. Ekkor a legnagyobb érdeklődés a történelem (48 dolgozat) és a magyar irodalom (43 dolgozat) tantárgy iránt mutatkozott. A 2002/03. tanévben 93 tanuló készített pályázatot. Kimagasló volt a magyar irodalomból beérkezett dolgozatok száma. A többi tantárgyból szinte hasonló számú pályázat érkezett. A 2003/4. tanévben 133 dolgozatot írtak a tanulók. Változott a „rangsor”, mert ebben az évben a biológia vette át a vezetést 67 pályázattal.

A benyújtott dolgozatokat elismert szakemberek bírálják. A pályázók megkapják a munkájukról készített értékelést, amely tanácsaival, észrevételeivel segíti, ösztönzi őket.

Tanévenként általában 15-18 diák ér el helyezést, és kb. ugyanennyi részesül dicséretben, különdíjban. Az I. helyezett 10 000 Ft, a II. 8000 Ft, a III. 6000 Ft értékű könyvutalványt kap. A különdíjat és dicséretet elért tanulók könyvutalomban és elismerő oklevélben részesülnek.

Külön kell szólni a tizenöt éve megrendezésre kerülő Károly Iréneusz fizikaversenyéről, amely eltérő a többi tantárgyétól. A verseny alapvetően jelenség- és kísérletcentrikus. A diákok három korcsoportban vesznek részt, iskolánként és korcsoportonként két-két tanulóval. A verseny három, jellegében és tematikájában is eltérő fordulóból áll: otthoni kísérleti munkából, amelyet magukkal hoznak és bemutatnak a versenyzők. A helyszínen kerül sor az egyéni írásbeli feladatmegoldó és szóbeli fordulóra. A versenyfeladatokat, a kérdéseket egyetemi oktatókból álló független versenybizottság állítja össze és értékeli. A versenyzőket évről évre más-más katolikus gimnázium látja vendégül. A rendezvény technikai lebonyolítását az iskola szaktanárai szervezik.

A hagyománnyá nemesült versenyek a tehetséggondozást szolgálják, amelyhez a felkészítő tanárok hozzáértő, segítő irányítása nélkülözhetetlen. Reméljük, a folytatás a katolikus iskolák diákjai, tanárai számára továbbra is a kihívás, a megméretetés mellett az alkotás örömét, az elismerést jelenti.

Pitz Mária

pedagógiai előadó
maria@mkpk-pi.sulinet.hu

KÖRNYEZETI NEVELÉS – TEHETSÉGGONDOZÁS

21 éves a Bugát Pál Országos Középiskolai Természetismereti Vetélkedő

„A természettudományok tanárának nemcsak természettudományi ismereteket kell adnia, hanem azt is meg kell értetnie, mi a modern természettudomány jelentősége az emberiség történetében. Az ember sokféle kulccsal próbálta megnyitni a természetet, de a modern természettudomány az első, amely valóban nyit is.” (Németh László)

Az információáradat korszakában élünk. Az ismeretek bősége, amelyekhez az ember élete során jut, óriási mértékben nő. Nap-

jainkra az iskola már nem tud egész életre elegendő ismeretet és szakértelmet nyújtani. Az oktatási intézmények legfontosabb feladata az, hogy a diákokat megtanítsa tanulni. Alapvető és általános elveket kell számukra megtanítani, fő hangsúlyt helyezve az ismeretek rendszerezésére, strukturálására. Lényeges szerepe van a mindennapi életben fontos ismeretek elsajátításának is, amelyek segítségével tudnak majd tájékozódni a természeti és a társadalmi környezetükben. Segíteni kell a diákokat abban is, hogy kreativitásuk megnyilvánulhasson, melyhez kiváló lehetőséget teremtenek a különböző tanulmányi, tehetséggondozó versenyek, vetélkedők.

Az emberiség fontos kérdései, így a természettudományos jelenségek, eredmények sohasem külön fizikai, biológiai, kémiai stb. problémaként jelentkeznek, hanem az előbbi folyamatok egymásra hatásaként jönnek létre. Míg az iskolában nemegyszer me-reven, egymástól elszigetelt tantárgyaként foglalkozunk ezekkel a kérdésekkel; a tehetség-gondozó versenyek alapvető célkitűzése: a természettudományos tantárgyak tanulása során megszerzett ismeretek integrálása.

A széleskörű természettudományos ismeretterjesztő tevékenységéről ismert budapesti TIT Stúdió 1984-ben új országos programot indított középiskolások részére. A Bugát Pál Országos Középiskolai Természetismereti Vetélkedő olyan érdeklődést váltott ki, hogy azóta minden évben megrendezésre került (<http://www.berze-nagy.sulinet.hu/pal.htm>). A vetélkedő céljaira és szellemiségére nagy hatást gyakorolt a néhai Marx György akadémikus által – az 1970-es években – irányított *A természettudományok integrált oktatása* című akadémiai program és kísérlet; valamint az ebben részt vevő középiskolák részére Gyöngyösön szervezett, *A Természet egysége* című, új típusú diákverseny.

A Bugát vetélkedő kimunkálásában szakmai segítséget nyújtott Marx György akadémikus, Vida Gábor akadémikus, Gánti Tibor professzor, Sükösd Csaba fizikus, egyetemi oktató, néhai Kajtár Márton egyetemi oktató, néhai Kiss Lajos gyöngyösi középiskolai tanár. A vetélkedő szakmai zsűrijének tagjai – a kezdetektől – az ELTE oktatói. Az ez évi vetélkedő zsűrijének tagjai: dr. Juhász András egyetemi docens, Makádi Mariann főiskolai docens, dr. Munkácsy Katalin főiskolai docens, dr. Róka András főiskolai docens, dr. Szerényi Gábor középiskolai tanár, Vörösmarty Gimnázium (Érd). A középiskolai verseny társrendezői feladatai ellátására a TIT Stúdió felkérte az MTA-programban is közreműködő két

gyöngyösi intézményt: a tehetséggondozó tevékenységéről elismert Berze Nagy János Gimnáziumot és a Mátra Művelődési Központot; valamint a *Természet Világa* folyóirat szerkesztőségét.

A Bugát Pál Országos Középiskolai Természetismereti Vetélkedő célja:

- 1.) a modern természettudományos világkép és az egységes természetszemlélet kialakítása,
- 2.) a komplex természettudományos gondolkodás megerősítése,
- 3.) a diák-kutatótevékenység összehangolása az iskolai oktató-nevelő tevékenységgel,
- 4.) a környezettudatos szemléletformálás és magatartás kialakítása,
- 5.) szolgálja a tehetségkutatást és a tehetséggondozást, és nem utolsósorban a kiemelkedő tudással rendelkező fiatalok elismerését.

A Bugát verseny témakörei évente változnak. Az elmúlt huszonegy év során a megközelítésmódok is változtak. Az első években különböző tudományos problémák feltárása köré szerveződött a vetélkedő. Például: *A kozmikus energia áramlása; Az anyag szerveződése; Kölcsönhatások mint rendszerszervező erők; Egyensúly– stabilitás – instabilitás; Az evolúció* stb. Napjainkra előtérbe kerültek a köznapi embert is érintő témák (pl.: *Elhagytuk a Földet; Életesélyek a XXI. században; A tudomány társadalmi hatása az emberiség történetében; Hétköznapi tudomány; Magyarok a természet-tudományos kutatás élvonalában* stb.)

Az országos középiskolai vetélkedő elmúlt két évtizede alatt a diákrendezvénynek rangos hagyományai alakultak ki. Az évente több mint ezer diákot „megmozgató” vetélkedőnek sajátos hangulata van. A részt vevő, közel kétszáz középiskolát három-három fős csapatok (iskolánként maximum öt csapat) képviselik az ország szinte minden megyéjéből. A versenyre

való felkészülést segíti a versenyfelhívásban megadott irodalomjegyzék, valamint az Internet nyújtotta friss információk. A diákok kutatótevékenységük során számíthatnak felsőfokú oktatási intézmények, kutatóhelyek, könyvtárak, múzeumok, környezetvédelmi oktatóközpontok stb. támogatására is. A TIT Stúdió 2000-ben kiadványt jelentetett meg az országos természetismereti vetélkedő tizenhét évi tapasztalatait összegezve *Környezeti nevelés – tehetséggondozás* címmel. A kiadványból kaptak a részt vevő középiskolák, pedagógiai intézetek, tanárképző főiskolák, civil tanári egyesületek, önkormányzatok, főhatóságok.

Az Országos Középiskolai Természetismereti Vetélkedő háromfordulós. Budapesten, a tavaszi szünetben megrendezésre kerülő országos elődöntőn háromórás írásbeli feladatot oldanak meg a csapatok. Az elért pontszám alapján maximum húsz csapat kerül a középdöntőbe és tíz csapat az országos döntőbe, melyek a Mátrában (Gyöngyös – Mátrafüred) háromnapos tábor keretében kerülnek megrendezésre. A vetélkedő csapatok érdeklődő nagyközönség jelenlétében a szakmai zsűri pontozása mellett adnak számot tudásukról (írásbeli és szóbeli fordulók, laboratóriumi gyakorlatok, számítástechnikai szimulációs feladatok és terepgyakorlat keretében). A döntőbe kerülő csapatok bemutatják a vetélkedő témaköréhez kapcsolódó, saját kísérleti tevékenységüket

illusztráló ún. „hozománydolgozataikat” is. A zsűri véleménye alapján a legizgalmasabb kutatási beszámolókat a *Természet Világa* minden évben megjelenteti. Az országos döntőre tudósok, kutatóműhelyek vezetői is meghívást kapnak, akik a vetélkedő témaköréhez kapcsolódva előadásokat tartanak. Az első három helyezett csapat tagjai értékes tárgyjutalmakat és szakkönyveket; az első tíz csapat tagjai és felkészítő tanáraik szakkönyvcsomagokat nyernek el. Az *Élet és Tudomány*, a *Természetbúvár*, a *Természet Világa*, az *Oktatási Közlöny* valamint napilapok a vetélkedő felhívásszövegének és a verseny eredményeinek közlésével teszik ismertté a Bugát Pál Országos Középiskolai Természetismereti Vetélkedőt.

A Bugát Pál Középiskolai Vetélkedő az Oktatási Minisztérium és a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium által elismert és támogatott országos diákerseny. Az Országos Középiskolai Vetélkedő szervezői céljuknak tekintik, hogy az elkövetkező években is megőrizték az országos középiskolai diákerseny hagyományos, baráti szellemét; bátorítsák a tehetséges diákokat az önálló kutatási tevékenység végzésére; és széleskörű elismerést biztosítanak a felkészítő tanároknak.

Juhász-Nagy Ágnes
igazgató, TIT Stúdió Egyesület – info@tit.hu

Radnóti Katalin
tanszékvezető főiskolai tanár, ELTE TTK
a zsűri elnöke – rad8012@helka.iif.hu

NETWORK OF YOUTH EXCELLENCE (NYEX)

A 2002. április 19–21. között Visegrádon megrendezett NATO-UNESCO-konferencián (<http://www.chaperone.sote.hu/natowork.htm>) a világ legjobb tehetséggondozó szervezeteinek több mint húsz országból érkezett küldöttei egy *Network* kialakítását határozták el. A Network legfontosabb feladata a különböző országokban a

középiskolások számára rendezett tudományos programok együttműködésének segítése (tanár- és diákcserek szervezése, internetes konferenciák és munkacsoportok létrehozása stb.), a már létező projektek fejlesztése és hasonló programok indítása olyan országokban, ahol ilyenek még nem léteznek. A konferencia óta a formálódó hálózathoz Braziliától az USA-n és Ausztrián keresztül a Fülöp-szigetekig egyre több ország tehetségszolgáltató programja csatlakozott.